

Scenariusz zajęć dla młodzieży

KINGA SOCHOCKA, KAROLINA VAN LAERE

Scenariusz nr 1: Cyberprzestrzeń – dobrodziejstwo czy zagrożenie?

Cele:

1. Zwiększenie świadomości dotyczącej potencjalnych korzyści oraz zagrożeń związanych z używaniem mediów elektronicznych.
2. Rozwinięcie umiejętności racjonalnego korzystania z nowych mediów.
3. Wzmocnienie poczucia odpowiedzialności za dokonywane wybory.

Pomoce do zajęć:

- kartki papieru

- długopisy

- załącznik nr 1 „Debata oksfordzka – najważniejsze zasady”

Czas trwania: 45 minut

Przebieg zajęć:

Wprowadzenie

Nauczyciel wyjaśnia, że przedmiotem dzisiejszych zajęć będą potencjalne korzyści oraz zagrożenia płynące z używania mediów elektronicznych i Internetu. Podczas zajęć uczniowie będą dyskutowali ze sobą na ten temat w formule debaty oksfordzkiej. Jeżeli uczniowie nie znają tej metody, nauczyciel wyjaśnia, że debata oksfordzka to forma dyskusji na temat konkretnego problemu, podczas której zwolennicy i przeciwnicy obranej tezy mają za zadanie obronienie jej lub podważenie poprzez przytaczanie odpowiednich argumentów. Debata oksfordzka prowadzona jest według jasno określonych zasad dotyczących m.in. sposobu formułowania wypowiedzi, ich kolejności oraz limitów czasowych przeznaczonych dla debatuujących. Jej celem jest zwiększenie wiedzy uczestników i obserwatorów debaty w danym obszarze.

Praca indywidualna

Nauczyciel rozdaje każdemu uczniowi kartkę papieru oraz długopis. Następnie prosi, aby uczniowie podzielili otrzymaną kartkę papieru na dwie części. W pierwszej części zapisują hasło: „za”, w drugiej: „przeciw”. Nauczyciel prosi, aby uczniowie w ciągu pięciu minut wypisali jak najwięcej argumentów przemawiających za korzystaniem z mediów elektronicznych oraz przeciw. Będą mogli z nich korzystać podczas debaty.

Wprowadzenie do debaty oksfordzkiej

Nauczyciel prosi uczniów, aby odliczyli kolejno od 1 do 3. W ten sposób dzieli uczniów na trzy zespoły. Każdemu z zespołów przydziela jedno z poniższych zadań:

- zespół nr 1 ma za zadanie obronę stanowiska: „Nowe media to dobrodziejstwo”;

- zespół nr 2 ma za zadanie podważenie stanowiska zespołu nr 1 i jego obalenie;

- zespół nr 3 wciela się w rolę publiczności, która poprzez podniesienie ręki informuje pozostałe zespoły o tym, z którym z prezentowanych stanowisk się zgadza.

Spośród publiczności nauczyciel wybiera dwóch ochotników, którzy wcielą się w rolę marszałka oraz sekretarza. Następnie wyjaśnia, jakie zadania należą do każdego z nich:

- marszałek – informuje o rozpoczęciu i zakończeniu debaty, udziela głosu i odbiera go mówcy (gdy ten przekroczy limit czasu na swoją wypowiedź lub naruszy obowiązujące zasady), czuwa nad przebiegiem dyskusji, pilnuje przestrzegania zasad prowadzenia debaty oksfordzkiej oraz zarządza końcowe głosowanie określające ostateczny wynik prowadzonej dyskusji;

- sekretarz – informuje mówców i marszałka o tym, ile czasu pozostało do końca ich wypowiedzi, sygnalizuje marszałkowi przekroczenie limitu czasu przez mówcę.

Na koniec nauczyciel informuje uczniów, że każdy z dyskutantów rozpoczyna swoje przemówienie od słów „Panie Marszałku/Pani Marszałek”.

Debata oksfordzka

Nauczyciel prosi, aby zespół nr 1 i zespół nr 2 usiedli w rzędach naprzeciwko siebie. Następnie osoby z zespołu nr 3 mają zdecydować, która z tez debaty jest im w tym momencie bliższa. Nauczyciel daje członkom publiczności chwilę czasu na zastanowienie, następnie prosi, aby uczniowie, którzy opowiedzieli się za stanowiskiem „Nowe media to dobrodziejstwo” usiedli za zespołem nr 1, natomiast uczniowie, którzy nie zgadzają się z tą tezą, zajęli miejsca za zespołem nr 2. Osoby niezdecydowane

siadają natomiast prostopadle do obu zespołów, przy końcu obu rzędów. Marszałek i sekretarz zasiadają na początku obu zespołów, prostopadle do nich, naprzeciwko niezdecydowanej publiczności. Marszałek zajmuje stanowisko na podwyższeniu, sekretarz bliżej pozostałych uczestników debaty. Kiedy nauczyciel upewni się, że wszyscy zrozumieli zasady debaty*, daje sygnał do jej rozpoczęcia.

Podsumowanie zajęć

Na zakończenie zajęć nauczyciel podkreśla, odwołując się do argumentów, które pojawiły się po stronie obu zespołów, że media elektroniczne i Internet niosą za sobą nie tylko szereg potencjalnych korzyści dla ich użytkowników, ale i wiele zagrożeń. Aby jak najlepiej wykorzystywać możliwości płynące z nowych mediów należy używać ich rozsądnie. Tym, co pomaga w byciu rozsądnym użytkownikiem, jest świadomość tego, jakie zagrożenia mogą wiązać się z korzystaniem z nowych technologii i jak ich unikać.

Załącznik nr 1

Debata oksfordzka – najważniejsze zasady

1. Każdy dyskutant:

zaczyna swoją wypowiedź od słów „Panie Marszałku/Pani Marszałek”,

ma od 3 do 5 minut na klarowne przedstawienie swojego stanowiska oraz wszystkich argumentów istotnych z punktu widzenia obrony danej tezy.

2. Dyskutanci z obu zespołów zabierają głos naprzemiennie. Dyskusję rozpoczyna osoba należąca do zespołu nr 1, a kończy dyskutant z zespołu nr 2. Pierwszy dyskutant z obu zespołów przedstawia pozostałych reprezentantów broniących danej tezy.

3. Osoby z publiczności w trakcie wystąpień wszystkich dyskutantów mają prawo zabrać głos poprzez wstanie i powiedzenie (w zależności od tego, czy chce coś powiedzieć, czy zapytać) hasła: „pytanie” lub „informacja”. Dyskutant może odmówić wtrącenia mówiąc np. „Nie, dziękuję”. W takiej sytuacji osoba z publiczności, która prosiła o głos, ma obowiązek usiąść. Wtrącenia bez zgody dyskutanta są zabronione. W przypadku naruszenia tej zasady, Marszałek podejmuje interwencję wobec członka publiczności.

4. Gdy wszyscy dyskutanci z obu zespołów przedstawią swoje stanowiska, do udziału w dyskusji zostają dopuszczeni członkowie publiczności. Również w tej części dyskusji zwolennicy przeciwnych stanowisk mogą zabierać głos naprzemiennie. Osoba z publiczności, która chce przedstawić swoje stanowisko, wstaje. Następnie Marszałek udziela jej głosu. Zanim jednak rozpocznie swoje wystąpienie, musi podać sekretarzowi swoje imię i nazwisko. Wypowiedzi kolejnych członków publiczności nie mogą przekroczyć 2 minut.

5. Debatę kończy głosowanie uczniów za jedną z tez. Marszałek prosi o zajęcie miejsc zgodnie z przyjętym stanowiskiem: za lub przeciw określonej tezie. Wynik głosowania określa się poprzez przeliczenie osób siedzących po stronie zespołu nr 1 i nr 2. Wygrywa to stanowisko, z którym zgodziło się więcej osób.

Scenariusz nr 2: Temat: Wszystko pod kontrolą

Cele:

1. Rozwinięcie umiejętności racjonalnego korzystania z nowych mediów.
2. Uświadomienie konsekwencji związanych z nadmiernym korzystaniem z mediów elektronicznych i Internetu.

Pomoce do zajęć:

załącznik nr 1 „Rozsypanka zdaniowa”

załącznik nr 2 „Opis sytuacji”

załącznik nr 3 „Karta obserwacji bohatera”

duże arkusze papieru

flamastry

długopisy

Czas trwania: 45 minut

Przebieg zajęć:

Wprowadzenie

Nauczyciel wyjaśnia, że przedmiotem dzisiejszych zajęć będą media elektroniczne i Internet. W trakcie zajęć uczniowie będą zastanawiać się, które spośród różnych umiejętności mogą pomóc im w racjonalnym i bezpiecznym korzystaniu z nowych mediów.

Praca w grupach

Nauczyciel dzieli uczniów na 4-5-osobowe zespoły. Każdemu z nich rozdaje rozsypankę wyrazową (załącznik nr 1), kartkę papieru oraz klej. Zadaniem zespołów jest ocenienie, które z otrzymanych elementów rozsypanki opisują racjonalne zachowania, a które nieracjonalne.

Po jednej stronie kartki grupy przyklejają opisy racjonalnie wykonywanych czynności, po drugiej – wykonywanych w sposób nieracjonalny. Zespoły mają na wykonanie ćwiczenia 5 minut. Następnie nauczyciel prosi uczniów, aby przedyskutowali ze sobą, na jakiej podstawie podjęli decyzję o zakwalifikowaniu danego opisu do jednej bądź drugiej kategorii.

W ramach omówienia ćwiczenia poszczególne zespoły prezentują efekty swoich prac na forum klasy. Nauczyciel zadaje uczniom następujące pytania pomocnicze:

Czy wszystkie zespoły dokonały takiej samej klasyfikacji racjonalnych i nieracjonalnych zachowań? Jeżeli tak, to jak myślicie, dlaczego? Jeżeli nie, to z czego waszym zdaniem wynikają te różnice?

Na jakiej podstawie podejmowaliście decyzję o zakwalifikowaniu danego opisu czynności do określonej kategorii? Jakie aspekty opisu braliście pod uwagę?

Jakie cechy czynności decydowały o zakwalifikowaniu jej do kategorii zachowań wykonywanych w nieracjonalny sposób?

W ramach podsumowania zadania nauczyciel podkreśla, że o uznaniu danego zachowania za „racjonalne” lub „nieracjonalne” powinna decydować przede wszystkim analiza potencjalnych korzyści i zagrożeń, jakie niesie za sobą oraz adekwatna ocena własnych możliwości. W przypadku bowiem części czynności, czynnikiem decydującym o tym, czy jest ona racjonalna czy nie, są umiejętności i doświadczenie danej osoby.

Praca w grupach

Nauczyciel dzieli uczniów na 4-5-osobowe zespoły. Każdemu z zespołów przekazuje historyjkę opisaną w załączniku nr 2 do scenariusza oraz kartę obserwacji bohatera, stanowiącą załącznik nr 3. Następnie prosi zespoły, aby każdy z nich przeczytał uważnie opis przypadku oraz szczegółowo wypełnił otrzymaną kartę obserwacji. Na wykonanie zadania uczniowie mają około 15 minut.

W ramach omówienia ćwiczenia poszczególne zespoły prezentują efekty swoich prac na forum klasy. Nauczyciel rozmawia z uczniami o tym, co – ich zdaniem – oznacza racjonalne korzystanie z mediów elektronicznych i Internetu. W tym celu zadaje uczniom następujące pytania pomocnicze:

Co to znaczy, że ktoś korzysta z nowych mediów w sposób nieracjonalny? Jakie symptomy mogą waszym zdaniem o tym świadczyć?

Co skłania ludzi do nieracjonalnego korzystania z mediów elektronicznych i Internetu?

Co należy robić, aby korzystać z mediów elektronicznych w sposób racjonalny?

Jakie umiejętności psychospołeczne mogą pomagać w racjonalnym korzystaniu z nowych mediów?

W ramach podsumowania zadania nauczyciel podkreśla, że media elektroniczne i Internet niosą za sobą pewne ryzyko i zagrożenia. Jeśli używane są „z głową”, potencjalne ryzyko doświadczenia negatywnych skutków maleje. Warto w związku z tym przestrzegać kilku podstawowych zasad.

Praca na forum

W ramach podsumowania zajęć nauczyciel, na podstawie wniosków, które pojawiły się podczas omawiania przypadku, wypisuje kilka głównych zasad związanych z racjonalnym korzystaniem z mediów elektronicznych i Internetu, np.

Korzystanie z elektroniki nie więcej niż 2 godziny dziennie.

Najpierw obowiązki, później przyjemności (nowe media).

Urozmaicone spędzanie czasu wolnego.

Posiadanie różnorodnych i konstruktywnych sposobów radzenia sobie z napięciem i stresem bez nowych mediów.

Załącznik nr 1

Rozsypanka: spanie w ciągu dnia, po nocnej grze w komputerze; jedzenie obiadu przy komputerze, rozmowa z przyjacielem przez skype, skok do wody ze skały, jazda na rowerze po wypiciu alkoholu, publikowanie intymnych zdjęć na profilu społecznościowym, granie w gry komputerowe w niedzielę po południu, otwieranie nieznanego pochodzenia wiadomości e-mail, rozmowa z nieznajomym na portalu społecznościowym, jazda konna, nurkowanie, lot balonem, lot na paralotni.

Załącznik nr 2

Krystian jest uczniem w ostatniej klasie gimnazjum. Jego rodzice często pracują wieczorami i nie ma ich w domu. Ponieważ w ciągu dnia jego mama jest w domu, nie pozwala mu za długo grać na komputerze. W związku z tym Krystian siada do komputera późnym wieczorem, gdy rodziców nie ma w domu. Przed rodzicami udaje, że przestrzega wyznaczonych limitów czasowych i gra tylko przez godzinę każdego dnia. Nocne granie powoduje, że coraz częściej spóźnia się do szkoły na pierwsze lekcje, a gdy nawet na nie dociera – jest zupełnie nieprzytomny i walczy ze sobą w zasadzie jedynie o to, żeby nie zasnąć. Ostatnio zaczął zauważać, że jego popularność w szkole znacząco spadła od czasu, kiedy przestał pojawiać się na dodatkowych zajęciach sportowych w szkole. Wcześniej chętnie na nie przychodził, zawsze był dobry w sporcie. Koledzy wczoraj zwrócili mu uwagę, że stał się ostatnio bardzo nerwowy i poradzili, żeby

„wyluzował”. Faktycznie od pewnego czasu więcej rzeczy go złości. Zdarza mu się wtedy trzasnąć drzwiami czy uderzyć pięścią w stół, ale sam nie zwrócił na to wcześniej uwagi. Sam nie wie, co o tym myśleć.

Załącznik nr 3. Karta obserwacji bohatera

• Dlaczego zachowanie bohatera historyjki należy określić jako nieracjonalne korzystanie z nowych mediów?

• Na co naraża się bohater historyjki zachowując się w opisany sposób? Jakie negatywne konsekwencje mogą go spotkać w związku z jego zachowaniem?

• Co skłania bohatera historyjki do nieracjonalnego zachowania? Co może wpływać na to, że zachowuje się w taki sposób?

• Co musiałby zrobić bohater historyjki, aby zacząć korzystać z nowych mediów w sposób racjonalny?

• W jaki sposób mogliby mu pomóc jego rówieśnicy?

• Co mogliby zrobić dorośli, aby pomóc mu w tej sytuacji?

Kinga Sochocka – certyfikowana psychoterapeutka, pedagog.

Karolina Van Laere – psycholog, nauczycielka języka polskiego.